

DRIEPAS

Verenigingsblad van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo

Jaargang 35

nr. 2

juli 2018

In dit nummer:

In gesprek
met:
Grada
Johanna
Verweijen-
Steenkamp

Wie is Carlos
Spaen
(aanvulling)

In gesprek
met:
Jan van
Bethraij

AVG

www.hkdgl.nl

In dit nummer:

Inhoudsopgave 2

Voorwoord 3

Colofon 3

In gesprek met Grada Johanna Verweijen-Steenkamp. 4

Over haar jeugd als boerendochter in Groessen.
Een bijdrage van Agnes van Beurden

Wie was Carolus Spaen? 10

Aanvullingen op deze in 1994 geplaatste vraag.

In gesprek met: Jan van Bethraij 14

Een bijdrage van Agnes van Beurden.

AVG 21

Verenigingsnieuws 22

Jaarprogramma 23

Toen en Nu 24

Bij de voorkant.

Op de voorkant een uitsnede uit de naaststaande foto. Behorende bij het artikel in gesprek met Jan van Bethraij in deze Driepas.

De Beerenclauw anno foto uit de collectie Stolk.

Beste lezer,

Nu het bestuur weer voltallig is, hebben we onze prioriteiten nog eens doorgesproken.

Zichtbaarheid staat op nummer 1.

De resultaten hiervan kunt u zien op onze website. Ondertussen zijn namelijk al de eerste tien jaargangen van de Driepas na te lezen op de website. Ook worden nieuwsfeiten gepubliceerd en up-to-date gehouden. In de winkel kunt u zien wat wij te koop aanbieden.

Wij kijken ook kritisch naar onze bibliotheek en boeken die niets van doen hebben met onze gemeente en of naaste omgeving zullen plaats maken.

Een van onze recente ingestroomde vrijwilligers is druk doende al de archiefstukken te inventariseren.

Met de gemeente hebben we nu een drietal keer gesproken over het nieuwe stimuleringsbeleid en de gevolgen daarvan voor onze vereniging. Het is duidelijk dat er zaken gaan veranderen en ook dat er zaken gelijk blijven. Wat gaat veranderen is dat een vereniging zelf verantwoordelijk is zijn toekomstbestendigheid. Dit betekent onder meer dat de uitgave van de Driepas kostendekkend zal moeten worden. Het bestuur zal in september daarover spreken en met voorstellen komen in de volgende jaarvergadering ten aanzien van de hoogte en structuur van de contributie.

Dan nog even over 25 mei. Op deze dag is de nieuwe Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) ingegaan, dit zal u niet zijn ontgaan. Ook wij moeten ons aan deze AVG houden. Daartoe hebben we een privacyverklaring voor de ledenadministratie opgesteld. Deze verklaring treft u aan in deze Driepas.

Ik wens u veel leesplezier en voor degenen die van de zomer naar elders gaan, goede reis.

Piet Bus
secretaris

Driepas is een uitgave van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo en verschijnt drie a vier maal per jaar.

Losse nummers € 3,00.

Driepas is een begrip uit de bouwkunst: drie elkaar snijdende cirkels die samen een driehoek vormen, veelvuldig toegepast in gotische kerkvensters. In profane zin gebruikt als symbool voor de samenwerking van de kerkdorpen Duiven, Groessen en 't Loo.

Redactieadres:
*redactie@hkdgl.nl of
Remigiusplein 9
6921 BL Duiven*

Bestuur:
bestuur@hkdgl.nl

Voorzitter:
P. Bus

Secretaris:
*secretariaat@hkdgl.nl
P. Bus*

Penningmeester:
*E. Scheeres
penningmeester@hkdgl.nl
IBAN: NL54RABO0315407484
BIC: RABONL2U*

Lid:
*C. Smits
A. van Beurden*

Secretariaat:
*secretariaat@hkdgl.nl of
Remigiusplein 9
6921 BL Duiven*

Internet:
www.hkdgl.nl

Oplage: 300 stuks

Het lidmaatschap van de Historische Kring kost €14,00 per jaar; het partner- of gezinslidmaatschap € 5,20 extra per jaar.

Leden en abonnees buiten de gemeenten Duiven, Zevenaar en Westervoort betalen € 3,50 als bijdrage in de verzend- en portokosten. Opzeggen van lidmaatschap of abonnement uitsluitend schriftelijk voor 1 december van het lopende jaar. Uit de uitgave mag niets worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming vooraf en zonder bronvermelding.

In gesprek met: Grada Joh. Verweijen-Steenkamp

Een gesprek met de Mevr. Grada Johanna Verweyen-Steenkamp (geb. 1929) over haar jeugd als boerendochter in Groessen.

Aanleiding

Mevr. Verweijen nam contact op met de HKDGL naar aanleiding van het verhaal van de Gebr. Meuwsen in de Driepas 2017, omdat haar broer Piet Steenkamp daarin werd vermeld.

Mevr. Verweijen wilde graag vertellen over haar leven als meisje op de boerderij in Den Oldenhoek in Groessen in de eerste helft van de 20ste eeuw. Mevr. Verweijen vermoedt dat het gezin woonde op nummer G220 (vroeger had elk huis in Groessen een nummer); haar ouderlijk huis is al jaren geleden gesloopt.

Ontmoeting over haar harde, werkzame leven op de boerderij

Toen ik bij haar thuis aanbelde, deed haar schoondochter Wendy Verweyen-Keultjes open.

Wendy zat gelukkig bij ons gesprek, want het Groessens dialect kon ik niet altijd verstaan.

Mevr. Verweijen stak meteen van wal. Haar herinneringen kon ze nog helder voor de geest halen. Ze vertelde meteen het allerergste wat ze heeft meegemaakt; haar vader stierf in 1940, toen ze pas 9 jaar oud was. Een enorme schok voor het hele gezin. Moeder Steenkamp bleef met 10 kinderen op de kleine boerderij achter.....Jan, Anneke, Mieneke, Mart, Piet, Marie, Bets, Rieks, Grada en Doortje.

Moeder besloot op de boerderij te blijven om samen met de kinderen de schouders eronder te zetten en zo haar tien kinderen te kunnen onderhouden.

Inmiddels zijn alle broers en zussen van Grada al overleden.

Dagelijks leven op de boerderij

Mevr. Verweijen: "We hebben altijd heel hard moeten werken om ons dagelijks kostje te kunnen verdienen"" .

Het hele jaar door werd er gewerkt om elke dag elf monden te kunnen voeden; in de zomer moest er al eten geweekt, gerookt en gedroogd worden om de winter door te komen. Want geld om elders eten te gaan kopen, was er niet in dat gezin....

Er was dagelijks veel te doen en iedereen hielp mee: koeien melken, boontjes afhaken, bessen plukken, rogge en haver binden, groente, fruit en vlees wecken.....

Vooraf in de zomer bij daglicht werden er lange dagen gemaakt. Om vier uur in de ochtend werden alle kinderen uit bed gehaald. Nog voordat de school begon, hadden ze moeder al flink geholpen.

Zusterhuis, J.A.J.M. Frijhoff

Om 8 uur gingen de kinderen lopend naar de kerk voor de mis. Daarna gingen ze meteen door naar

school. Tussen de middag liepen ze weer naar huis voor het warme eten; daarna weer terug naar school. En zodra de kinderen uit school kwamen, werden ze weer aan het werk gezet.

St. Antoniusgesticht, rond 1920 uit: www.liemershistorie.nl

De meisjes gingen naar de meisjesschool in het zusterhuis aan de Dorpstraat. Nu is dit gebouw garage Bedeaux.

Het zusterhuis werd in 1906 gebouwd en geschonken door de ongehuwde Groessense landbouwer Jan Wolters. Wolters bedong, dat er in het zustershuis een bewaarschool, meisjesschool moest komen. Grada leerde daar ook koken en naaien. Na de vijfde klas op 11 jarige leeftijd ging ze van school af. Ze moest geld gaan verdienen van moeder; ze ging als dienstmeisje bij andere gezinnen in Groessen werken.

De jongens gingen naar de jongensschool in Groessen. Die stond op de splitsing van de Leuvensestraat en de Achtergaardsestraat rechts van de huidige Johannesschool die in 1976 is geopend. De oude school is in 1924 geopend als openbare school. In 1926 is die school aan het kerkbestuur overgedragen en werd het een jongensschool. Na enkele verbouwingen zijn de jongens en meisjesschool hierin samengevoegd.

De in 1924 gebouwde openbare, later RK school te Groessen (1960)

Zomervakantie en wecken

Moeder Steenkamp was altijd blij met de zomervakantie, want dan had ze veel extra handen die haar hielpen. De kinderen konden helpen in de moestuin, o.a. sperziebonen, tuinbonen en snijbonen plukken, bessen plukken en daarna wecken.

Het was ondenkbaar, dat je in de winter maar ook ergens groenten of fruit had kunnen kopen.

Er werd volop geweckt. Voor elf monden was er veel groenten en fruit nodig om de winter door te komen.

De beste groenten en fruit werden geweckt. De slechte exemplaren werden meteen opgegeten.

Er werd zuurkool gesneden en in het zout in een Keulse pot gelegd.

Pruimen en appelmoes werden ingemaakt.

Erwten, bruine en witte bonen werden met struik en al uit de grond getrokken en op zolder te drogen gehangen.

In het najaar werden er smoutappeltjes geweckt. Smoutappeltjes zijn gedroogde, zoete appeltjes gebakken in reuzel.

De appeltjes werden gedroogd bij de bakker op zolder boven de oven. Dat deed de bakker zomaar voor zijn vaste klanten.

Mevr. Verweijen weet nog, dat er bij het telen van de bonen geen kunstmest gebruikt mocht worden, want dan gingen de deksels van de weckflessen los zitten.

Wassen

Wassen gebeurde vroeger in een kookpot. De kleding werd ingesmeerd met groene zeep

De pot werd gevuld met koud water en samen met de kleding er al in op temperatuur gebracht

De kleding werd met de hand rondgedraaid en daarna op een wasbord schoongeborsteld. Daarna werd het opgehangen om te drogen.

November slachtmaand

Jaarlijks slachtte haar broer in november twee varkens op de boerderij. Bijna al het vlees werd gegeten; alleen de hersenen werden weggegooid. Het bloed werd opgevangen en daar werd bloedworst van gemaakt.

De mooie stukken vlees (ham, schouders, zijen) werden ingezouten en bleven drie weken in het zout liggen. Daarna werden ze afgewassen en te drogen gehangen. Dan werden ze droog op zolder in de spekkast gehangen. Op zondag werd hier vlees van gesneden, een echt zondagse lekkernij. Doordeweeks werd er vet spek gegeten.

De lever, en het hart werden vers gegeten. Ook dit vlees smaakte heerlijk.

Braadvlees en soepvlees werd geweekt.

Er werd zelf worst gemaakt: metworst, zwoerdjesworst (voor bij de boerenkool), zwaardemaag, leverworst.

Van de restjes vlees werd worst gemaakt; restjes vet en restjes vlees werden door de vleesmolen gehaald, dan had je metworst. En daarna de worst nog koken of drogen.

Zwaardemaag is worst van de kop van het varken.

Er werd ook smout gemaakt. Smout is een ouderwetse naam voor reuzel. Reuzel is dierlijk vet, meestal van de varkensbuik. Reuzel krijgt men door spek te smelten: wat overblijft is het vet en kaantjes (harde stukjes). Heerlijk op de boterham.

Voordat de winter aanbrak, stonden er veel gevulde weckflessen in de kelder klaar.

Moeder keek elke week de weckflessen na. Als ze lelijke plekjes zag in de potten of potten met een losse deksel, dan werden die als eerste leeggegeten.

Slachtten

Halverwege de zomer raakte het vlees langzamerhand op. Via het Veefonds, een veeverzekering (o.a. noodslachting van koeien met een gebroken poot werden daar aangeboden) kwam het gezin weer aan vers vlees en begon het bereiden en wecken opnieuw.

Het vlees werd weer gebruikt om te braden, te wecken, te drogen of om zelf worst van te maken.

Schoonmaken bij feestzaal Holland

Grada ging regelmatig samen met haar zussen schoonmaken o.a. bij de feestzaal van Holland in de Dorpsstraat. Ze verdienden er ieder 12 gulden mee, best veel geld voor die tijd. Maar daar moest wel hard voor gewerkt worden; schoonmaken, vloeren boenen..... Ze begonnen 's morgens om 7 uur en werkten door tot de andere dag half vier in de nacht, dit een keer na twee bruiloften.

J.A.J.M. Frijhoff: Dorpsstraat Groessen, met links in de verte hotel Holland, rond 1910

De mooiste dag van het jaar

Mevr. Verweijen vertelde, dat de Groessense kermis met het Groessense schuttersfeest het hoogtepunt van het jaar was.

Groessense kermis met schuttersfeest

Het was traditie, dat met de kermis alle kinderen uit het gezin Steenkamp met nieuwe kleren, nieuwe schoenen, en soms nieuwe sjaals en een hoedje de deur uit gingen.

Alle kleding werd zelf genaaid door de meisjes.

De driedaagse Kermis begon met het koningsschieten. Mevr. Verweijen is er nu nog heel trots op, dat twee broers en twee zussen schutterskoning en schutterskoningin zijn geweest. De koning en de koningin werden traditiegetrouw thuis feestelijk opgehaald.